

From the History of the Basilian Monks in Jēkabpils. Two Letters from the End of the 18th Century from the Former Archive of the Borch Family

No Jēkabpils baziliāņu mūku vēstures. Divas 18. gadsimta beigu vēstules
no kādreizējā Borhu dzimtas arhīva

Translation and commentaries by:

Teresa Rączka-Jeziorska, Dr. hab.

Associate Professor

The Institute of Literary Research of the Polish Academy of Sciences

ul. Nowy Świat 72, 00-330, Warsaw

 <https://orcid.org/0000-0003-4857-9480>

E-mail: teresa.raczka-jeziorska@ibl.waw.pl

Paweł A. Jeziorski, Dr. hist.

Associate Professor

The Institute of History of the Polish Academy of Sciences

Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272, Warsaw

 <https://orcid.org/0000-0003-0733-8381>

E-mail: paj111@wp.pl

The two letters from the end of the 18th century presented here are an interesting source for research into the history of the Basilian mission in eighteenth-century Jēkabpils (in Polish: Jakobsztat). They were written by Basilian monks working in the town and addressed to an unknown person, who, however, must undoubtedly be identified as Michał Jan Borch (in Latvian: Mihaels fon der Borhs),¹ owner of the Varakļāni (in Polish: Warklany) estate in the former Polish Livonia (in Polish: Inflanty Polskie). The addressee of both letters is not accidental. The Basilian monks asked Borch for support of conducted construction works, bearing in mind that it was his ancestor who had funded their mission. Michał Jan Borch did not disappoint the monks, as he fulfilled at least some of the requests addressed to him.

Both letters were originally stored in the home archive of their addressee, i.e. in Varakļāni (Warklany). In the 1920s, the aforementioned Borch archive found its way, after a long journey, to Lviv, to the collections of the famous Ossolineum.² After the end

of the Second World War, a large part of the Ossolineum collection was transported to Poland, to Wrocław. However, the archive of the Borchs of Varakļāni (Warklany) remained in Lviv and is currently stored in the collection of the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine (*L'vivs'ka nacional'na naukova biblioteka Ukraïni imeni V. Stefanika*). The two letters presented below are contained in this collection.

To date, this brief correspondence has been used in research only to a limited extent. A few years ago, we presented the contents of both letters in a large outline in a text published in Russian in Latvia,³ and later Andrzej Gil, a Polish researcher affiliated to the Catholic University of Lublin, also made use of them.⁴

In view of the informational richness of the correspondence in question, we have decided to publish the contents of both letters. We present them below in the original language, i.e. in Polish. Bearing in mind that the use of these sources by the Latvian reader may thus be difficult, especially as we are dealing with Polish from the late eighteenth century, we have decided to precede both letters with extensive summaries of their contents. The information contained in the summaries is supplemented by digital and letter footnotes, with which the edition of both letters has been provided. In the digital footnotes, we describe all the characters mentioned in the letters and explain the place names that appear in them. In the letter notes, on the other hand, we include editorial comments of all kinds. Doubts concerning the interpretation of the originals are indicated by a question mark in square brackets: [?].

Letter No. 1

Brief description

Three Basilians of Jēkabpils (the superior of the 'monastery', Jazon Sarnowski, the preacher and professor of skills, Aleksander Butkiewicz, and the Jēkabpils parish priest, Joachim Tuiewski), write to an unknown addressee (undoubtedly, Michał Jan Borch), regarding support for the mission operating in Jēkabpils and the construction works in progress [Jēkabpils, no date, probably 1792 or slightly earlier].

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine (*L'vivs'ka nacional'na naukova biblioteka Ukraïni imeni V. Stefanika*), Department of Manuscripts, Unit 13, No. 100, fol. 11–12.

Summary: Three Basilians associated with Jēkabpils, the superior of the local Basilian 'monastery' Jazon Sarnowski, the preacher and professor Aleksander Butkiewicz and the Jēkabpils parish priest Joachim Tuiewski, write to Michał Jan Borch, asking for support. They recall that Jan Dominik Borch, horodniczy (supervisor of fortifications) of the Duchy of Livonia (in Polish: Księstwo Inflanckie) and starost of Ludza (in Polish: Lucyn), founded the Basilian mission in Jēkabpils in 1713. He accomplished the foundation thanks to a parcel of land he owned in the town, to which arable fields and two meadows located outside the town were assigned. He received the aforementioned properties from a burgher of Jēkabpils in exchange for a debt of 600 thalers. Jan Dominik Borch was also aware that there was only an Orthodox church in the town, and that worshippers wishing to visit a Catholic priest had to travel 20 miles to Rīga or Jelgava (in Polish: Mitawa), 12 miles to Ilūkste (in Polish: Iłuksza), or more than 10 miles, if they undertook a journey to nearby

Lithuania. In addition, he was aware that people travelling along the Daugava River to Rīga, or using nearby land routes, also often needed the assistance of a priest. Borch was also strongly encouraged to fund a mission by the Jēkabpils burghers, both Catholics and Uniates.

Jan Dominik Borch first granted the Basilian monks the aforementioned parcel and land, and then built a wooden church, a hospital and a residential building for 3 monks at his own expense. They were obliged to celebrate mass every Sunday for the ancestors and living family of the founder. Children attending the school run by the Basilian monks were also obliged to pray regularly in this intention.

Basilians complain that as long as the founder of their mission was alive, they received sustenance from him. After his death, however, the situation deteriorated. A particularly difficult period began in 1773, when Jēkabpils was hit by a great fire. At that time, the Basilians lost both their church and all the buildings belonging to them. They were saved from starvation by the donations of pious people, including the addressee himself. In order to provide a place to pray, the Basilians adapted the walls of their 'monastery' that had survived the fire, covering them with a makeshift plank roof. They ministered to Catholics in this cramped and inconvenient location until 1787. In the meantime, however, they organised collections throughout Livonia and managed to collect 300 thalers and a certain stock of stone and bricks. In 1776, they started the construction of a new church, but the accumulated funds were soon exhausted. Then, they resumed collecting donations, intermittently returning to the building work. By 1787, the walls of the church, which were plastered on the inside, had been erected. The floor, doors and windows were also ready, and the roof of the temple was

already covered with shingles. The Basilians finally began holding services in the building.

The Basilians of Jēkabpils note the special generosity of the town's Catholic inhabitants, but emphasise their great poverty. The town's fire of 1773, the annexation of Polish Livonia by Russia, and, ultimately, the attempts to undermine the privileges held by Jēkabpils, which forced the town's authorities to defend them, all contributed to this. Despite these difficulties, the Basilians experienced particular support from Jan Borowski, the current mayor of the town, who stood out amongst other residents of Jēkabpils for his wealth. It was he who supported the construction of the new church for years, donating a total of almost 600 thalers in cash for this purpose. In addition, they also mention the local councillor, Antoni Grodzicki, who donated almost 200 thalers for the construction work. Both donated a large part of their property to this worthy cause, leaving little for the trade from which they made their living.

The Basilians point out that the erected church remains without external plasterwork, nor does it have a facade. They have managed to collect 8,000 bricks for the construction of the latter, and they will obtain the lime to plaster the whole edifice from stones they plan to collect. However, they do not know where they will get the wood to burn the lime. Planks and beams for scaffolding have been promised to be given to the Basilians by Father Berent, canon of Smolensk (in Polish: Smoleńsk) and parish priest of Livāni (in Polish: Liwenmujža; Liwenhof). However, the monks would first like to complete the work inside the church, where the altars, pulpit, benches and confessionals are still missing. For the construction of the altars, an architect has already been commissioned, who has undertaken to hire

five masons and to make the plasterwork. A contract has been signed with him in which the Basilians have committed to pay 200 thalers once the altars and plasterwork are completed. The architect and the masons are due to arrive next spring, but the monks do not know where they will get the funds to maintain and pay them. In spite of these difficulties, they are considering whether to sign another contract with the said architect to plaster the exterior of the church and decorate it with a facade at the same time.

The Basilians of Jēkabpils inform the addressee of the letter that they have

purchased 1 and $\frac{1}{4}$ fathoms of gypsum in Czelica and ask for help in bringing it to Jēkabpils. They have heard that there will be a number of empty wagons of the addressee returning from Rīga, so they seek to use this transport. At the same time, they are asking to send in the spring, by water transport, about 30 fathoms of wood to be used for the lime calcination and about 15 tubs, which will then be used to plaster the walls with lime. The Basilians hope that the addressee of the letter will not limit his generosity to the aforementioned requests alone. They promise prayers in return.

Document

[fol. 11] Jaśnie Wielmożny Panie, nasz^{5a} Fundatorze i Protektorze Nayosobliwszy.

Doznając w Przodkach Prześwietnego Imienia J[aśnie] W[ielmożnych] Państwa fundatorską nad sobą dobroczynność, z jak naygłębszym uniżonności naszej i przyzwoitego szacunku oświadczeniem poważamy się proźby nasze następujący przekładać sposób.

Świętey pamięci J[aśnie] W[ielmożny] J[ego]m[o]ść P[an] Jan Dominik Borch⁶, horodniczy X[i]ę[s]twa Inflandzkiego i starosta lucinski, mając plac w mieście Jakubstacie⁷ z gru[n]tem polowym i łąkami za dług od pewnego mieszczanina w sześciuset talarach bitych sobie podany i służący, a widząc wielką (ile na tym mieyscu) potrzebę xięży, bo oprócz cerkwi rossyiskiey religii, inszey nie było; w różne zaś strony doyścia do xięży katolickich daleka odległość była, jako się i teraz okazuje, ponieważ do Mitawy⁸, toż do Rygi⁹ liczy się mil 20, do Iłukszty¹⁰ mil 12, ku południowi w Litwę mil więcey dziesiątka; podobnie mając wzgląd na lud ustawicznie do Rygi łądem i wodą płynący, a w częstych przypadkach i niespodziewanych chorobach kapłana potrzebujący. Nie mniej też na usilne proźby obywatelów jakubstackich łącińskiego po części i greckiego obrządku z Kościołem Ś[więtym] zjednoczonego osiadłych, nakłoniony, i wielką przed Bogiem zasługą zachęcony, taki uczynił fundusz w roku 1713. Naywprzód nadał nam pomieniony plac z trzema polowemi sznurami, i dwoma łąkami, po tym wystawił kosztem swoim kościół drewniany z szpitalem i z pomieszkaniem osobnym na trzech zakonników bazylianów; z tym obowiązkiem, aby w każdą niedzielę była celebrowana Msza Ś[więta] za dusze zeszlých w Bogu Przodków i za żyjącą Familią Fundatora, a nadto po Mszy Ś[więtej] lub po kazaniu zalecano było przez kapłana ludowi trzy pozdrowienia anielskie za dusze tychże Dobrodziejów; przez dzieci zaś uczących się w szkółkach, aby dnia każdego była śpiewana litania o Nayś[więtszej] Maryey Pannie za szczęśliwe powodzenie żyjących z Familii Fundatora, po litanii śpiewane trzy pozdrowienia anielskie za dusze teyże przezacney Familii. Względem zaś wyżywienia tych trzech zakonników, póki sam zostawał w życiu, łąskawie opatrywał chlebem, mając podobno (jako doczytywamy się w Monumentach jego) na potym coś gruntownego ustanowić, abyśmy w potomne czasy mieli sposobność do wyżywienia się. Ale gdy już P[an] Bóg zawołał do nieba na królowanie z sobą J[aśnie]

W[ielmożnego] Dobrodzieja i Fundatora naszego, my osieroceni i огоłoceni zostaliśmy. Nie przestajemy jednak i nie przestaniemy nigdy oprócz funduszem na nas włożonych dopełnienia obowiązków, innym nabożeństwem błagać Majestat Boski za dusze samego i jego Familii, tudzież za żyjącego Fundatora, jakim jesteś jako Wnuk nieodrodny i gorący w jego miłości zelant, sam J[aśnie] Wielmożny Panie. Modlemy się (śmiem powiedzieć nieprzestannie), ale aż dotąd nie weźmiemy [?] siły od roku 1773, w którym był ciężki pożar tutejszego miasta, kiedy i my utraciliśmy kościół fundatorski¹¹ i inne budowle wszystkie. Dotąd ponosimy niedostatki ciężkie, niemal głód cierpiąc, wszelako Opatrzność [fol. 11v] Pana Boga (przez kwestę, z której profitowaliśmy u ludzi pobożnych i u samego J[aśnie] W[ielmożnego] Pana), nie dopuściła, aby który z nas tu głodem umarł. To nas naydotkliwiey obchodziło, że nie mieliśmy Domu Bożego w którymby lud zgromadzający się modlitwy, a my ofiary czynili. Więc w klasztoru (którego same tylko murowane ostały się ściany) przykrywszy dranicami, od pożaru aż do roku 1787 dla ciasnoty płacząc, lud ubogi i my, modliliśmy się obrządkiem katolickiego Kościoła. Jednakże zawsze pamiętaliśmy na to, aby Dom Boży z jakąkolwiek okazałością wystawić osobny; a pamiętając, czyniliśmy zebraninę po całych Inflantach i po innych stronach, z której zbierając grosz do grosza, gdyśmy się zapasili [?] na 300 talarów, ze skały i cegieł w roku 1776 odważyliśmy się w Imię Pańskie założyć kościół, prędko barzo ta wyżebrowana z ciężkością rozeszła się sumka. Więc przestawszy murować, na nowo kwestować zaczęliśmy. Tym porządkiem, krwawym (śmiem wyrzec) potem naszym oblana, aż do roku 1787 ta przeciągnęła się fabryka. W tym roku, już z radością wielką pospółstwa, tego kościoła ściany pod dach są wyciągnięte, posadzka, drzwi i okna porobione, a wewnątrz kościół otynkowany, gontami nakryty. My zaś o poświęcenie go postarawszy się weszliśmy z odprawami nabożeństwa. Przyznać to muszę mieszkającym w Jakubstacie obywatelom katolikom, że są gorliwi w świętobliwości, ale całe zubożeni na substancyi, naywięcey przez tenże sam pożar, potym przez odłączenie do Rossyi Polskich Inland, na ostatek przez prawo, którym bronić musieli sobie nadanych wolności. Wspieraliby oni nas hojniey, jak my dostawaliśmy z kwesty, ale biedni w tey mierze są niedołączni. Jeden z Miłosierdzia Bożego na nasze szczęście jest silniejszy ze wszystkich, a ten jest J[egomość] P[an] Jan Borowski¹², prezydent miasta terazniejszy. On (jak mam opisanie od moich antecessorów zostawione), wydał na fabrykę kościelną gotowemi do talarów 600. Drugi, J[egomość] P[an] Antoni Grodzicki¹³, radca, wyłożył do talarów 200. Ten ich heroizm (jako znamy i widzimy), uszkodził im do potrzebnego przyczynienia majątku, bo mało zostawiwszy sobie na handel (z którego szczegulnie sposób życia swego mają), część większą, jak wnoszę, oddali na chwałę Bożą. A tak już i do tych dwóch nieco silniejszych nie można daley posunąć się z słowem kwesty, bo nie część dziesiątą (jak indziej jest zwyczaj) wydali dla Boga zarobków swoich, ale więcey połowy. Widzisz zatym J[aśnie] W[ielmożny] Panie Dobrodzieju, łaskawy nasz Fundatorze, stan kościoła na placu dziada swego funduszowym jedynastąletnią pracą naszą, a pobożną jałmużną ludzi świętobliwych uformowany, że on zewnątrz jest nietynkowany i bez facyaty, na tę mamy cegły 8000, na wapno do otynkowania kamienie będziemy zbierać, a na wypalenie drew już nie przemyśleć zkąd byśmy dostać mogli. Tarcice [fol. 12] na rysztowanie będą i suchojeli do stawienia rysztowania mamy nadzieję otrzymać przez łaskę Wielmożnego J[ego]m[o]ść X[iędz]a Berenta¹⁴, kanonika smoleńskiego, a proboszcza liweńskiego, bo obiecał. Lecz myślemy zacząć pierwey wewnątrz kościoła robotę, gdzie nie ma ołtarzów, ambony, ławek, konfessyonałów. Na ołtarze umówiliśmy architekta, który bierze na siebie mularzów i gipsaturę; na tę robotę daliśmy mu kontrakt, że po zakończeniu ołtarzów i

gipsatury, na ich 200 talarów obowiązani jesteśmy wypłacić, choć pieniędzy zgoła pusto u nas. Przyjedzie architekt następującej wiosny z pięcią mularzami, gdzie weźmiem wikt dla nich i pieniądze, nie możemy zgadnąć? A myślemy jednak, żeby tegoż następującego lata otynkować i bądź jaką facyatą ozdobić kościół za jednym sprowadzeniem architekta, na co drugi trzeba czynić kontrakt. Architekt pewnie by to wszystko wydołał za jedno lato, nie poymę tylko tego, jak my jemu wydołamy w sufficyency i zapłacie. Przykrym podobno będę J[asnie] W[ielmożnemu] Panu Dobrodziejowi tym pisaniem, przetoż daley nie ciągnę i kończę pod stopy Fundatora swego schylając głowę i upraszając aby nas w zakończeniu kościoła raczył wspomódz jak zechce. Mianowicie zaś tey żebrzemy łaski, żeby gips (którego w Czelicy¹⁵ zakupiliśmy sążeń i ćwierć sążnia, na wagę zaś biorąc wiemy, że jest bierkowej 36), kazał nam do Jakubsztata sprowadzić, bo słyszeliśmy, że z Rygi próżnych wiele J[asnie] W[ielmożnego] Pana Dobr[odzieja] będzie powracać podwód. ^{c-2do-16c} wielką by też przed Panem Bogiem było to zasługą, jeżeliby wiosną przysłać po wodzie było można do Jakubsztata na wypalenie wapna drew sążni ze trzydzieście, a na tych drwach ceberków z piętnaście dla podawania do muru rozprawionego wapna. Spodziewamy się z wysokiej pobożności J[asnie] W[ielmożnego] Pana Dobrodzieja Fundatora naszego otrzymać więcej nad te dwa teraz wyrażone proszenia. Z tym wszystkim jak się mu podoba niech się tak stanie, a my tak się modlić za jego, jak należy za Fundatora i Dobrodzieja, nie przestaniemy w sukcesorach naszych potomnemi wiekami; do nóg ścielący się nayspokorniejsi służy.

Jazon Sarnowski¹⁷ Z. S. B. W. starszy klasz[toru] jakubsz[tackiego]
 Alexander Butkiewicz¹⁸ Z. S. B. W^o kaznodzieja i professor umiejętności[ności]
 Joachim Tuiewski¹⁹ Z. S. B. W^o paroch jakóbszt[acki] ^{d-mp.}^{20d}

Letter No. 2

Brief description

Jazon Sarnowski, elder of the Basilian mission in Jēkabpils, writes to an unknown addressee (undoubtedly, Mihał Jan Borch) regarding further support for the construction works [Jēkabpils, 4 February (old style) 1793].

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine (*L'vivs'ka nacional'na naukova biblioteka Ukraïni imeni V. Stefanika*), Department of Manuscripts, Unit 13, No. 100, fol. 13–14v.

Summary: The author of the letter (Jazon Sarnowski, superior of the Basilian mission in Jēkabpils) reminds the addressee that, while at his palace in Varakļāni

(Warklany) in the winter of the previous year (1792), he had received a large donation from the addressee, earmarked for the completion of construction work on the brick church in Jēkabpils, which was being erected on the site of a burnt wooden church, built from the foundation of Jan Dominik Borch. The recently donated alms included cash (75 thalers), as well as 12 threescore of wooden beams, 10 wheelbarrows, and 15 tubs. Sarnowski also recalls that during the aforementioned visit to Varakļāni (Warklany), he was also assured that the monks could expect even more cash for the feast of the Nativity of St John of 1792. The superior of the Jēkabpils Basilians also explains why, despite these assurances from Mihał Jan Borch, he has not approached him for the announced additional alms. This has

been due to the shame he felt at not having realised the summer building plans. Indeed, the work was held up by the lack of an architect who, despite announcements, was unable to reach Jēkabpils in the summer of 1792. He recalls that the architect with whom the Jēkabpils Basilians had signed a contract was a monk residing in Chełm. Sarnowski explains his problems in reaching Jēkabpils by the outbreak of the Russo-Polish war in the spring of 1792 and the presence of a large number of soldiers on the roads, which prevented free movement. Furthermore, he recalls that in mid-January of that year he wrote to the provincial asking permission to continue the work, as well as to the contracted architect to finally come to Jēkabpils in the spring. Sarnowski was to assure both [the architect and the provincial] that, thanks to Borch's generosity, he would have the means to complete the work.

Sarnowski recalls that the 75 thalers received have been used to furnish the church under construction. With these funds, a good carpenter has made 16 pews, each accommodating four people comfortably. In addition, a carpenter and a locksmith have made two confessionals. Although the monks already had well-dried boards prepared, the services of the carpenters and locksmiths cost them a total of 48 thalers. With the remaining money, they built a lime kiln, covered it with tiles, and hired workers to haul the stones (limestone), hired a lime calcification specialist and finally fired two lime kilns. Sarnowski reports that they already have almost enough lime to complete the work. They also have beams and boards in sufficient quantity to make the necessary scaffolding. They have enough tubs and wheelbarrows. A more serious problem, however, is finance, as 250 thalers are needed to complete the work. Although 100 thalers

have been promised to the Basilians by Jēkabpils mayor, Borowski, they will have to turn to the addressee of the letter for the missing money, especially if the architect shows up.

Sarnowski again thanks the addressee of the letter for the help he has extended at the end of last winter, when he allowed the use of 60 of his wagons returning from Rīga to transport the gypsum purchased by the Basilians from Kirkol to Krustpils (in Polish: Kryżbork). However, he points out that the weather failed and the road proved to be poorly passable. In this situation, each wagon carried only a few stones, which in total did not even make up half of the gypsum purchased. In addition, the haulers abandoned the transported material too early, namely, not in Krustpils, but in Plawin. Miraculously, the Basilians managed to transport it to Jēkabpils. Most of the gypsum remained at the Kirkol post, on the Russian side of the border, where it still lies. Sarnowski asks the addressee to dispatch the wagons once more, which, with a good winter road, would make it possible to transport the said gypsum. The Basilian states that it would be enough if the haulers left it in Plawin, because from there the monks would transport it to Jēkabpils on their own. Sarnowski, to be sure, prepares a letter to the Russian official in Kirkol so that he would not make difficulties for men picking up this gypsum.

Sarnowski concludes by saying that they have received little grain from local citizens due to poor harvests in the past year. He therefore asks the addressee of the support letter. It is enough if the grain is sent to the Līvāni (Liwenmujža) vicarage, from where the Basilians would collect it themselves. All he asks is for the grain to be transported to the said vicarage before the start of the Daugava floating season.

Document

[fol. 13] Jaśnie Wielmożny Panie, a Panie Fundatorze, Dobrodzieju i Protektorze nasz nayosobliwszy.

Zimy przeszley, to jest roku 1792, będąc w pałacu Jaśnie W[ielmożneg]o Pana, Fundatora i Dobr[odzieja] naszego warklanskim²¹, z osoby jego wszelkiej czci godney otrzymałem jałmużnę obfitą na kończenie kościoła murowanego, wyniesionego na mieyscu fundatorskim zgorzałego drewnianego, to jest t[alarów] b[itych] 75, suchojeli kop 12, taczek 10, cebrów 15, a przy tym słyssałem obietnicę niezawodną, że na fest narodzenia Ś[więtego] Jana w roku także przeszłym 1792 będziemy mieli z łaskawości fundatorskiej wyższy supplement pieniężny. Ale ja powstydzonym będąc z omylney nadziei, że X[iędz] a Architekta niedoczekaliśmy się lata przeszłego (choć spodziewaliśmy się mieć go nieomylnie), nie uczyniłem odezwy o to do Fundatora swego. Architekta mamy zkontraktowanego zakonnika naszego mieszkającego w Chełmie²², ten przeszłego lata nieprzyjachał dla tego, że zaraz na wiosnę stanęła inkursya Rozssyanów do Polaków, przetoż dla woyska wszędzie po polskiej [fol. 13v] krainie zagęszczonego nie było można drogą przebić się. Ja więc chcąc wysłać Fundatora swego heroizm i swoją pilność zwierzchności zakonu mego okazać, pisałem w terażniejszym roku mediis januarii do J[ego]m[o]ść X[iędz]a Prowincyała, aby zezwolił i do X[iędz]a Architekta, aby na swój opisany kontrakt wiosny następujący do Jakubszata przyjachał, zapewniając go, że za wsparciem nas Fundatora naszego dostarczym kosztu na uczyniony kontrakt fabryki. Przyznam się, że 75 talarów modląc się codziennie za Jaśnie W[ielmożneg]o Pana Fundatora i Dobr[odzieja] swojego już straciliśmy nie na inny obchód, tylko na ozdobę kościoła, w którym sporządziliśmy 16 ławek stolarskiej, dobrej roboty, z tych każda mieści wygodnie osób 4, i dwa konfessyonały robione stolarzem i ślosarzem, mieliśmy tarcice dawniej popiłowane i wysuszone, ale stolarze i ślosarze strawili pieniądze na t[alarów] b[itych] 48, a co się zostało, za te wyurowaliśmy piec wapienny, kupiwszy dachówki pokryliśmy go, nymowaliśmy wozic kamienie, wapiennika ugodziliśmy i wypaliliśmy dwa piece wapna, którego [fol. 14] już chyba nam mało co nie stanie na okończenie fabryki kościoła, zostało się też tyle suchojeli i tyle tarcic, iż będzie dosyć na rysztowania, cebrów i taczek także dosyć; lecz co do expensów pieniężnych jest wyliquidowano, że będzie potrzeba koniecznie na t[alarów] b[itych] 250, 100 mamy obiecanych od J[ego]m[o]ść P[ana] Borowskiego, tutezszego magistratowego burmistrza, a powyższy supplement jeśli przyjedzie X[iędz] Architekt, udamy się do swego Fundatora, w którym pierwsza i ostatnia nadzieja nasza. Pod koniec także zimy przeszłoroczney jeszcze odebraliśmy tyle względów od J[asnie] W[ielmożnego] Pana Fundatora i Dobro[dzieja] naszego, że na sprowadzenie do Kryżborka z Kirkola²³ kupionego od nas gipsu powracających z Rygi dozwolił swoich podwód 60, ale w tym szczęście nasze nas chibiło, bo w tym samym razie spełzła zimowa droga i tak owe 60 podwód po kilka kamieni tylko biorąc, nie zabrali połowę gipsu i to co zabrali nie dowieźli do Krzyżborka, ale porzucili w Pławinie²⁴. Za to chwala Panu Bogu, że z Pławina dopomógł nam sprowadzić do Jakubszata. Przy samym zaś forpoście kirkolskim na rosyjskiej stronie większa połowa pozostałego gipsu dotychczas leży. Gdyby to dopiero Jaśnie W[ielmożny] Pan i [fol. 14v] Fundator nasz zadysponował jeszcze 60 podwód, może czy niedozwoliłby P[an] Bóg zimowey drogi na sprowadzenie owego gipsu od kirkolskiej zastawy; i niechby go złożyli w Pławinie, z Pławina zaś sami postaralibyśmy się zyskać do Jakubszata. P[an] naziratel kirkolski pewnie nie będzie zaprzeczać pobranie owego

gipsu, aby tylko kto odezwał się do jego od nas xięży jakubszackich, dla lepszej jednak pewności piszę bilecik do jego.

Uskarżam się przed Jaśnie W[ielmożnym] Fundatorem swoim, że dla nieurodzajów przeszłoletnich bardzo skompo z kwesty po tutejszych obywatelach dostaliśmy zboża i w tym, czy nie będzie jego łaska nas wesprzeć, a to tak: do liwenmuyzkiej plebanii, jeśli się podoba, przysłać zboża, a my ztamtąd do siebie sprowadzić potrafiemy, tyłoż jesli to będzie w teyże plebanii przed pierwszym po Dźwinie spławem. Na to wszystko utęskliwie oczekiwając pociesznego uwiadomienia wyznaję się ^aJaśnie W[ielmożnego] Pana, Fundatora i Dobrodzieja swego nayniższym sługą.^{-25a}

Jazon Sarnowski Z. S. B. W. starszy missyi jakubszackiej.

^bZ Jakubszata anno d[omi]ni 1793, die 4 februarii v[eteri] s[tili]^{-26b}

REFERENCES AND NOTES

- ¹ Michał Jan Borch (1753–1810), writer, traveller, mineralogist, naturalist, starost of Ludza (Lucyn) (1772), voivode of Belz (1787–1791), son of Jan Jędrzej Borch, chancellor of Poland (1780), see: TADEUSZ TURKOWSKI. Borch Michał Jan. In: Polski słownik biograficzny, vol. 2. Kraków 1936, pp. 313–314; TERESA RĄCZKA-JEZIORSKA. Romantyzm polsko-inflancki. Sylwetki, teksty, archiwa. Warszawa 2016, pp. 51–116; eadem, Inflanckie pitoreski. Kultura dworu ziemiańskiego dawnych Inflant Polskich w XIX wieku. Warszawa 2018, passim; eadem, 'Michał Jan Borch's Travels to Italy' (in print).
- ² TADEUSZ LUTMAN. Archiwum Borchów z Warklan. Uratowane zbiory. Archeion. In: Czasopismo naukowe poświęcone sprawom archiwalnym, vol. 6–7, 1930, pp. 64–66.
- ³ TEREZA RONCHKA-EZIORSKA, PAVEL A. EZIORSKI. Bazilianskij «monastyr'» v Jakobshtadte v svete istochnikov iz arhiva grafov Borhov v Varakljanah. In: Vēsture: Avoti un Cilvēki. History: Sources and People, vol. 22, Daugavpils 2019, pp. 191–200.
- ⁴ ANDRZEJ GIL. Kościoły wschodnie w Inflantach i ich zaplecze w okresie od XIII do początku XIX wieku. Konteksty – uwarunkowania – tradycje. Lublin 2019.
- ^{5a} Above, at the top of the sheet, it was noted in pencil: 1792 (?).
- ⁶ Jan Dominik (Jan Andrzej) Borch (died 1720), *horodniczy* (supervisor of fortifications) of the Duchy of Livonia (1691–1714), starost of Ludza (Lycyn) in the second decade of the eighteenth century, son of Gedeon Jerzy, see: Urzędnicy inflanccy XVI–XVIII wieku. Spisy, KRZYSZTOF MIKULSKI, ANDRZEJ RACHUBA (eds.). (Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy, ANTONI GAŚSIOROWSKI (ed.), vol. 9: Inflanty), Kórnik 1994, No. 1214; STANISŁAW ZAŁĘSKI. Jezuici w Polsce, vol. 4, part 3: Kolegia i domy założone w drugiej dobie rządów Zygmunta III i za rządów Władysława IV, 1608–1648. Kraków 1905, pp. 1318–1319; BOGUSŁAW DYBAŚ. Uwagi na temat elity województwa inflanckiego w XVII–XVIII wieku. In: Władza i prestiż. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku, ed. JERZY URWANOWICZ et al. Białystok 2003, p. 247; GIL, Kościoły wschodnie, pp. 173–175, 194.
- ⁷ Jakubsztat or Jakobsztat – old Polish name of the town Jēkabpils.
- ⁸ Mitawa – old Polish name of the town Jelgava.
- ⁹ Rīga.
- ¹⁰ Īlūksza – old Polish name of the town Ilūkste.
- ¹¹ Comp. MĀRĪTE PUTNIŅA. Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Aizkraukles un Jēkabpils rajonos Rīga 2018 (Mākslas pieminekļi Latvijā), pp. 132–141.

- ¹² Jan Borowski, mayor of Jēkabpils at the end of the 18th century.
- ¹³ Antoni Grodzicki, councillor (in Polish: rajca) of Jēkabpils at the end of the 18th century.
- ¹⁴ Andrzej Jerzy Berent (1730–1805), former Jesuit (1746–1776), canon of Smolensk (Smoleńsk) and parish priest of Livāni (Liwenmujža, Liwenhof). Died in Livāni, see: Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995. Kraków 2004, p. 36.
- ¹⁵ Czelica – unlocated place.
- ¹⁶ ^{c-c} Underlined in the original.
- ¹⁷ Jazon Sarnowski, Basilian, the superior (elder) of the ‘monastery’ of Jēkabpils, see: RONCHKA-EZIORSKA, EZIORSKI, Bazilianskij «monastyr’» v Jakobshtadte.
- ¹⁸ Aleksander Butkiewicz, Basilian, the preacher and professor of skills in Jēkabpils, see *ibidem*.
- ¹⁹ Joachim Tuiewski, Basilian, parish priest in Jēkabpils, see *ibidem*.
- ²⁰ ^{d-d} Underlined in the original.
- ²¹ It is about the palace in Varakļāni (Warklany), erected 1783–1789 by Michał Jan Borch, see: JOLANTA POLANOWSKA. Ogród w Warklanach – dzieło Michała Jana Borchy i architekta Vincenza de Mazottiego. In: Biuletyn Historii Sztuki, vol. 74, 2012, No. 3–4, pp. 551–599; eadem, Michał Jan Borch and his residence in Varakļāni. Genesis and Ideological Programme. In: Mākslas vēsture un teorija. Art History and Theory, vol. 16, 2013, pp. 18–32.
- ²² Chełm – town in Poland.
- ²³ Kirkol – probably Kirchholm, now Salaspils.
- ²⁴ Plawin – probably Pļaviņas on the Daugava.
- ²⁵ ^{a-a} In the original noted below the letter.
- ²⁶ ^{b-b} In the original noted just off the left margin of the sheet. Abbreviation v.s: in original underlined.